

3 (Sem-6/CBCS) SKT HC 1

2025

SANSKRIT

(Honours Core)

Paper : SKT-HC-6016

(Ontology and Epistemology)

Full Marks : 80

Time : 3 hours

*The figures in the margin indicate full marks
for the questions*

UNIT—I

(Essentials of Indian Philosophy)

(Marks : 30)

1. Answer the following questions :

1×6=6

अधोलिखितानां प्रश्नानाम् उत्तरं देयम्—

(a) What is the meaning of the term 'दर्शन'?

दर्शनशब्दस्य कोऽर्थः?

(2)

- (b) Patañjali is the propounder of Sāṃkhya philosophy.

(Write True or False)

पतञ्जलिः सांख्यदर्शनस्य प्रवर्तकोऽस्ति।

(शुद्धमशुद्धं वा लिखत)

- (c) Vastuvāda is accepted by _____ philosophy.

(Fill in the blank)

वस्तुवादः _____ दर्शनेन स्वीक्रियते।

(रिक्तस्थानं पूरयतु)

- (d) In which philosophy Āryasatyas are discussed?

कस्मिन् दर्शने आर्यसत्यानि आलोच्यन्ते?

- (e) What is meant by Ānvīkṣikī?

आन्वीक्षिकी इत्यनेन किं सूच्यते?

- (f) Who was the first Tirthāṅkara?

प्रथमः तीर्थंकरः कः आसीत्?

A25/688

(Continued)

(3)

2. Answer the following questions :

2×2=4

निम्नलिखितयोः प्रश्नयोः उत्तरं देयम्—

- (a) What is the meaning of the term 'Nāstika'?

Write down the names of the Nāstika schools of Indian philosophy.

नास्तिकपदस्य कोऽर्थः? भारतीयदर्शनस्य नास्तिकसम्प्रदायानां नामानि लिखतु।

- (b) What is the main purpose of philosophy?

Discuss briefly.

दर्शनस्य मूलोद्देश्यं किं भवति? संक्षेपेण आलोच्यताम्।

3. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

अधोलिखितेषु विषयद्वयं गृहीत्वा समासेन टिप्पणी लेखनीया—

- (a) Naturalism

स्वभाववादः

- (b) Doctrine of real transformation

परिणामवादः

- (c) Idealism

प्रत्ययवादः

A25/688

(Turn Over)

4. What is Satkāryavāda? Discuss elaborately. 10

को नाम सत्कार्यवादः? सविस्तरम् आलोचना विधेया।

Or / अथवा

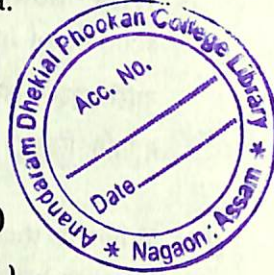
Prepare a note on Dvaitavāda.

द्वैतवादस्योपरि एकः प्रबन्धः प्रस्तुतताम्।

UNIT—II

(Ontology)

(Marks : 20)

5. Answer the following questions : 1×4=4

अधोलिखितानां प्रश्नानामुत्तरं देयम्—

- (a) Who is the writer of *Tarkasaṃgraha*?

तर्कसंग्रहस्य लेखकः कः?

- (b) How many Padārthas are accepted in the *Tarkasaṃgraha*?

तर्कसंग्रहे कति पदार्थाः स्वीक्रियन्ते?

- (c) Define Sāmānya.

सामान्यस्य संज्ञा प्रदेया।

- (d) Write down the name of any commentary on *Tarkasaṃgraha*.

तर्कसंग्रहस्य कस्यापि एकस्य भाष्यस्य नाम लिखतु।

6. Write short answers to the following questions :

2×3=6

अधस्तनानां प्रश्नानां संक्षेपेण उत्तरं देयम्—

- (a) Write a short note on the three Dharmas of Padārtha.

पदार्थस्य धर्मत्रयविषये एकः संक्षिप्त प्रबन्धः लेखनीयः।

- (b) Define Manas. Write down its features.

मनसः संज्ञा प्रदेया। अस्य वैशिष्ट्यं लिखतु।

- (c) What are the five Karmas?

पञ्चकर्माणि कानि भवन्ति?

7. Define Ātman. Discuss the qualities of Ātman. 10

आत्मनः संज्ञा प्रदेया। आत्मनः गुणाः आलोचनीयाः।

Or / अथवा

Prepare a note on Abhāva.

अभावमवलम्ब्य एको निबन्धो विरच्यताम्।

(6)

UNIT—III

(Epistemology)

(Marks : 30)

8. Write short notes on any two of the following :

5×2=10

अधोलिखितेषु विषयद्वयप्रसङ्गे समासेन टिप्पणी लेखनीया—

(a) Anumāna

अनुमानम्

(b) Pramā

प्रमा

(c) Ayathārthhānubhava

अयथार्थानुभवः

9. Answer any two of the following questions :

10×2=20

निम्नलिखितप्रश्नानां द्वयोः उत्तरं देयम्—

(a) Discuss Kāraṇa with its varieties.

प्रकारसहितं कारणं विविच्यताम्।

(b) What is Śabda? Discuss elaborately.

को नाम शब्दः? विशदरूपेण आलोच्यताम्।

(7)

(c) Define Pratyakṣa. Write a note on different types of Pratyakṣa.

प्रत्यक्षस्य संज्ञा देया। प्रत्यक्षस्य भागान् गृहीत्वा एकः प्रबन्धः लेखनीयः।

(d) Prepare a note on Hetvābhāsa.

हेत्वाभासोपरि एको निबन्धः प्रस्तूयताम्।

***

